

به‌های داه‌نان و پ‌گهی داه‌نهر له (هه‌بهستی ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ای) گ‌راندا.. نووسینی/ ع‌تا ق‌ر‌داخی

(ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ا) یه‌ک‌که له شیعره دیاره‌کانی گ‌ران که پ‌شکه‌شی کردوو به فریشته‌ی م‌شیقا. ئایا به لای گ‌ران‌هوه فریشته‌ی م‌شیقا ک‌یه؟ ده‌ش هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه وه‌ها ت‌ب‌گه‌ین که مه‌به‌ست له فریشته‌ی م‌شیقا ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ایه. یان ئه‌گه‌ر مه‌به‌ست له فریشته‌ی م‌شیقا ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ا نه‌ب‌ت که‌واته ئه‌م ده‌قه پ‌شکه‌ش به ک‌ کراوه؟ وه‌کو له په‌راو‌زی ده‌قه‌که‌دا ها‌توو ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ا شمشا‌ ژه‌ن‌کی به‌هره‌دار بووه‌و ز‌ربه‌ی کات له هه‌ورامان ژیاوه یان بینراوه. ب‌گومان ژیا‌نی ئه‌م شمشا‌ ژه‌نه هاوسه‌رده‌می گ‌ران بووه‌و به‌ئاشکرا دیاره که گ‌ران ز‌ر پ‌ی سه‌رسام بووه‌و شیک‌ردنه‌وه‌ی ده‌قه‌که‌ش به‌باشی ئه‌وه ئاشکرا ده‌کات. هه‌رچه‌نده ده‌ش دواتر باسی په‌یوه‌ندی ن‌وان ئه‌م ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ایه‌و گ‌ران خ‌ی له‌سه‌ر ئاستی داه‌نان بکه‌ین و ده‌ش ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ا وه‌کو ده‌مام‌ک‌ک به‌کاره‌ات‌ب‌ت و ئه‌م ده‌قه شیعریه ئاخاوتنی گ‌ران ب‌ت له‌باره‌ی خ‌یه‌وه له ژ‌ر ده‌مام‌کی ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ا‌دا، که ده‌ش گ‌ران ئه‌وه‌ی به‌هوشیاریه‌وه کرد‌ب‌ت یان له نا‌ئاگاییه‌وه ج‌ر‌ک‌ک له هه‌ست کردن به‌گرنگی نه‌دان به پ‌گهی ئه‌وی داه‌نهر له لایه‌ن خه‌ک‌یه‌وه په‌نهری به‌ره‌مه‌ن‌انی ئه‌م ده‌قه شیعریه ب‌ت.

ناونیشانی ئه‌م ده‌قه شیعریه ناو‌کی ناسراوه که له دوو وشه پ‌که‌ها‌توو (ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ا) که ناوی که‌سه. ئایا وشه‌ی ده‌رو‌ش ل‌ره‌دا ناوی یه‌که‌می ئه‌و که‌سه‌یه‌و عه‌بدو‌ا ناوی دووه‌مه یان ده‌رو‌ش خاس‌ت و ناونیشانی ئه‌و که‌سه‌یه. دیاره له ده‌قه‌که‌دا ئه‌مه‌یان ئاشکرا نیه‌و زمان‌ی ده‌قه‌که‌ش اهم باره‌یه‌وه زانیاریه‌ک پ‌شکه‌ش ناکات. ده‌کر‌ وشه‌ی ده‌رو‌ش ناو ب‌ت هه‌مان ش‌وه‌ی عه‌بدو‌ا، هه‌روه‌ک له‌وانه‌یه وشه‌ی ده‌رو‌ش ئه‌گه‌رچی ناوه به‌ام ر‌ی ئاوه‌ن‌او ببین‌ت و وه‌سفی ناو‌کی تر بکات. مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه که وشه‌ی ده‌رو‌ش ده‌ش ناسنامه‌ی ئاسایی ئه‌و که‌سه یان کارو پیشه‌که‌ی ده‌رب‌خات که ده‌رو‌شه. ده‌رو‌ش به‌که‌سانی شو‌نکه‌وتوو‌ی ر‌بازی ته‌سه‌وفی قادری ده‌گوتر‌ت که نزمت‌رین پله‌یه له پله‌به‌ندی پ‌که‌ها‌ته‌ی هه‌ره‌می قادری‌داو تا ئه‌ندازه‌یه‌کی ئاشکراش وشه‌ی

دهروښ له ناستی کډمه لایه تیدا ده لاله تی شو ښکته و توو، پاشک، ناستی هوشیاری نزم هه ده گرت و که سکه که کوډرانه بډوای به شخه که هی هه یو هه میسه له خزمه تدایه و ره تکر د نه و هی نیو له هه موو شت کدا پشت به شخه که هی ده به ست و شخ له روانینی نه و وه پښگهی با لای هه یو پیرزه هه مان شوی پیرزی خداو پښغه مبر. هه روک دهروښ مانای بډ لانه یی و به هه موو شت ک رازی و دډوانه ییش ده گه یه ن. که پډ ده چت وشه ی دهروښ له ناو نیشانی ده که ده زیاتر هم دډوانه یی و بډ باکی و ره و ته نیه بگه یه ن. بډگومان نه گهر هم پاشخانه مژوو یی (دهروښ عه بدو) ش نه زانین به تایبه تی نه و هی که له کو ژیاوه هشتا ده که نه و هه مان بډ ناشکرا ده کات که هم که سه شمشا ژهن بووه و له و وه سف و ناساندنهی له رځگای زمانی ده که وه بډی ده کرت شوناسی هم که سه مان وه کو که سکی شاره زاو لښهاتووی بوای ناوازی ره سه نی کوردی بډ ناشکرا ده ب.ت.

ناشکرایه له رځگای ناو نیشانه وه ده رگای ده که ده کرت ته وه به ره و نډو بنیادی پښکه نه رانه ی ده که شډډه بینه وه. له پښه کیدا پښو یسته رووناکی بڅه یه سر نه و بارودخ و هه لومهرجه گشتیه که نه و گوتاره شیعریه به ره مه ښاوه که هم ده که شیعریه بډ ده گه ډته وه یان په یوه سته پښیه وه. نه گهر سه یری نه و بارودخ که کډمه لایه تی و سیاسی و که لتووریه بکه ین که ده که تی دا به ره مهاتووه، که سا لانی سی و چل و په نجاکانی سه ده ی رابردووه، بارودخ کی ناچرو دواکه و توو پډ له کډشه خاص تی نه و زه مینه یه بووه که ده که تی دا به ره مهاتووه. له رووی پاشخانی نه ده بیه وه له پښهاتنی به ره مه ښنی هم ده که ده به راورد به بارودخ کی گشتی زه مینه ی به ره مه ښنانی ده که که سامان کی تا نه دازه یه ک باش یان ده و له مهن دی شیعری کلاسیکی و به ره می شیعری مه وله ویش هه بووه که به شک له خاصت و بڼه ماکانی شیعری رمانسی تډایه نه گهر هه موو بڼه ماکانیشی تډا نه ب.ت، ناماده بوونی هه بووه. نه وهش رځگاڅشکه ربووه بډ نه و هی له ق ناغی کلاسیکی بنیاد نراو له سر پایه ی عه ق یان به هه می شیعری کلاسیکی بارگاوی کراو به به ره می عه ق و فیکر، هه نگاو به ره و رښتن بډ لای جیهانی خه یا هه بڼه نر که نه و جیهانه ش به و نه و جوانی و گه ښانه وه بډ سروشت و بډ زاتی شاعیر یان بډ پانتایی ژبانی تاکه که س و تایبه تمه ندیه کانی بارگاوی کراوه. هم ده که شیعریه له هه لومهرج و بارودخ ده به ره هم د.ت.

به دواي نه مه دا دډینه سر خسته ډوو نمایشکردن له ده که ده که نه ویش به چنه د ق ناغ ک نه نجام ده در.ت. ق ناغی یه که م ق ناغی تښینی کردنی ده که یه له و هی که شوازی ده که که چنه، نه خشه یان بنیادی ده که که و پښکهاته و قه باره ی دډه کان و کډش و سه روا چیه.

شوهی یان فږمى ده قه که له هشت کږله پکها تووه، پښج کږله ی به کهم له چوار نیوه دږږ پکدږن و دوو کږله ی کږتایی همریه که له سږ نیوه دږږ پکدږن. قه باره ی دږږه کان مامناوه ندن. بږگومان هر لږه دا ده شږ باسی ئیقاعی دهره وه یی ده قه که بکه یین که بریتیه له کږش و سهر و او به حرو... کږشی دږږه کانی جږراو جږرهو له نږوان چوارده و پانزه و شانزه بږگیدایه. سهر و او جږراو جږرهو نیوه دږږی یه کهم و سږیه م، نیوه دږږی دووهم و چوارهم هاوسه روان، بږجگه له دوو کږله ی کږتاییدا که له سږ نیوه دږږ پکها توون. نیوه دږږی یه کهم و سږیه م هاوسه روان. له کږی بیست و شهش نیوه دږږ سهر و او شانزه نیوه دږږ ده نگه بزوینه کانه که بریتین له پیت یان ده نگه کانی (ږ، ا، ه، ی).

له رووی زمانه وه ئاشکرایه شیعی رمانسی له دوو ئاستدا سنوور له گه شیعی کلاسیک داده نه، یه که میان له روانگی ناوهر که وه که له رووبه ری گشتیه وه ده گه ته وه به رووبه ری خودو خود-زات ده دو نه ت و گوزارشت له خود ده کات. له روانگی شه وه شه وه شیعی کلاسیکی کوردی که له سهر که شه کانی فه راهیدی یان مه سنه وی فارسی نوو سراوه، به ده ده هیت و ده گه ته وه به زمانی پاراوی کوردی و به که شی په نجه، که شی ئازاد که ئه میش به ج که ره سه نایه تیه کی کوردی هه یه و که شی ف که ری کوردی و که شی گاتا کانی په یامی ئایینی زه رده شتیه. که واته له وه وه له رووی ناوهر که و شه وه یشه وه ئه مه ده قه ده کی رمانسیه وه به زمانی کی کوردی پارا نوو سراوه سهرباری بوونی هه نه و شه ی عه ره بی به ام کورد نراوی وه کو (حوزن، ماتهم، عومر، حه سره، ..)، له گه ناوهر که کدا که گه انه وه یه به ناو په کهاته ی خود و ئه وه شه هه رچه نه وه وه کو دواندنی که سی به رامهر له که سه تی ده رو شه عه بدو ادا باس ده که ت به ام گه ران له خه ی ده دو ت و ده رو شه عه بدو ده مام که و له پشته وه گه ران راوه ستاوه. واته شاعیر باسی خه ی ده کات. بنیادی رسته ی ئه مه ده قه رسته ی راگه یانندن و داواکاریه. که ئه ویش په یوه ندی هه یه به خسته نه وو یان نمایشکردنی باب ته ی ده قه که وه و پاشانیش به ج که رگا د زینه وه به گه یشتن به بار که هاوسه نگ که وه کو چاره سه ی که شه که ده رده که و ت یان وه کو راوه ستان له شو نه کدا و له وه ئامازه دان به ئاینده هه یه، که ئه وه شه زیاتر له ئاستی نه بینراو یان نادیاردا ده به ته به شه که له بنیادی ئیحایی- ئامازه یی یان ئامازه دان.

بـ تـ گـ یـ شـ تـ نـ لـ هـ نـ اـ وـ هـ رـ کـ یـ تـ مـ دـ هـ قـ هـ شـ عـ رـ یـ هـ پـ یـ وـ یـ سـ تـ هـ بـ گـ یـ یـ نـ هـ وـ هـ بـ
نـ وـ بـ نـ یـ اـ دـ یـ دـ هـ قـ هـ کـ هـ وـ لـ هـ رـ گـ اـ یـ شـ یـ کـ رـ دـ نـ هـ وـ یـ دـ هـ قـ هـ کـ هـ وـ هـ بـ یـ هـ کـ یـ دـ هـ لـ اـ لـ ی
وـ وـ نـ هـ وـ بـ یـ رـ وـ بـ اـ بـ هـ تـ وـ هـ هـ وـ یـ سـ تـ وـ وـ دـ اـ بـ هـ شـ کـ رـ دـ نـ یـ دـ هـ قـ هـ کـ هـ بـ رـ هـ گـ هـ زـ و
بـ هـ شـ وـ پـ کـ هـ اـ تـ هـ یـ زـ مـ اـ نـ یـ لـ هـ نـ اـ وـ وـ رـ اـ nـ aـ وـ وـ فـ rـ mـ aـ nـ وـ نـ aـ وـ هـ یـ nـ aـ وـ و
nـ aـ وـ هـ یـ kـ aـ rـ oـ وـ وـ kـ aـ rـ iـ gـ eـ rـ یـ هـ رـ یـ هـ کـ هـ لـ eـ mـ aـ nـ eـ لـ eـ bـ eـ rـ hـ eـ mـ eـ hـ yـ nـ aـ nـ یـ mـ aـ nـ aـ و

ناوهر ځ و پرسیارو جیها نبینی دهقه که دا. وهکو پښتر گوتمان دهقه که
 له حوت کځ پلهو بیست و شمش نیوه د ځ پځ کد ټ و قسه که ری دهقه که به
 ناوی که سی یه که می تاکه وهو به راناوی لکاوی (م) دود ټ که دیاره
 ئه ویش که س ټی شاعیر ځ یه تی. ئه وهش له م دهر بځ ینا نه دا دهر ده که و ټ ()
 حزم کرد، ببیم، به دیم کرد، ئه زانم، ئه وه ندهم، کورده واریم،
 چ ټ م، ر ټ حم، ک ټ ټ م) . له م دهقه دا ته نیا یه کجار قسه که ر به راناوی
 لکاوی که سی یه که می کځ دود ټ واته (ن) ئه مهش زیاتر دهر چوونه له
 بنه مای قسه که ری دهقی ر ټ مانسی که دهش ټ ئه و تاکه به کار ه ټ نانهش
 به ره می نه ست ب ټ به کاریگری نه ریتی دهر وهی دهقه که، له به ره وهی
 تاکه که سی خاوه ن شووناس درووست نه بووه به رده وام که سه کان به ناوی
 کځ یان هه مووانه وه قسه ده که ن واته به راناوی که سی یه که می کځ.
 قسه کردنی که سی یه که م و به ده مامک کردنی دهر و ټ ش عه بدو ټ ا بریتیه له
 گوزار شت کردنی شاعیر له زاتی ځ ی که ئه وهش ناوهر ټ کی ر ټ مانسیانه ی
 دهقه که نشان ددهات. هر ل ټ ره وه ده توانین ب ټ ن ئه م دهقه شیعریه
 له سر هه ردو و ئاستی ش ټ وهو ناوهر ټ کځ ده ق ټ کی ر ټ مانسیه.

قسه که ر له کځ پلهی یه که مدا له ر ټ گای دواندنی دهر و ټ ش عه بدو ټ ا وه
 باری ئه وی دهر و ټ ش وهکو شمش ټ ژه ن ټ کځ ده خاته روو، چ له ئاستی
 بینراو و چ له ئاستی نه بینراودا له لایه ک باسی داه ټ نه ر ټ کځ ده کات و
 له وه دود ټ که ئه و داه ټ نه ره له چ بار ټ کی پځ له خه م و نیگه رانیدا
 دهژی، له هه مان کاتدا حزو ئاره زووی ځ ی بځ بیستنی به سته یه کی پځ
 له خه م و ماته م نشان ددهات. قسه که ر له وه سفی روخساری دهر و ټ ش
 عه بدو ټ ا دا له ر ټ گای ئاوه ټ ناوی زهرده وه که بځ وه سفی ره نگی ئه و
 به کاری ه ټ ناوه، و ټ نه ی که س ټ کمان بځ به رجه سته ده کات که لاوازو
 ب ټ تاقهت و خه مباره یان نه ځ شه، ههروه ک باسی ش ټ وهی ده ست و شمش ټ ی
 ئه م که سه شمش ټ ژه نه ده کات ئه ویش له ر ټ گای ئاوه ټ ناوی کزه وه. هر
 ل ټ ره دا حزو ئاره زووی ځ ی له م کاته دا ده خاته ټ وو که بیستنی
 ئاواز ټ که گوزار شت له خه م و ن ټ گه رانی و ماته م بکات. ئ ټ سنا ئه و
 که سه ی که وه سف ده ک ټ واته که س ټ تی دهر و ټ ش به خه مبار و ب ټ زار
 نشان ددر ټ ت. هاوکات ئه می قسه که ر و هه م بینه ری ئه و که س ټ تیه و
 روخساری خه مگینی، نا ټ استه و ځ گوزار شت له باری دهر وونی ځ ی ش
 ده کات که دیسان ئه میش خه مبار و ب ټ زاره، هه ر ب ټ یه ئاره زووی بیستنی
 به سته یه کی پځ له خه م و په ژاره ی هه یه. ل ټ ره دا له ئاستی قو ټ دا
 ج ټ ر ټ کځ له ل ټ کچوون و هاوته ری بوون له ن ټ وان قسه که ر واته شاعیرو
 دهر و ټ شدا هه یه که هه ردو وکیان خه مبار و ب ټ زارن. ئه میان ده توان ټ ت
 له گه روی شمش ټ ه که یه وه گوزار شت له خه مبار یه که ی ځ ی بکات،
 ئه ویشیان په ر ټ شی گو ټ گرته له به سته یه کی خه مبار که له گه رووی
 شمش ټ ه که ی ئه وه وه ب ټ ته دهر ټ. ئه ویان به ژه نینی شمش ټ ه که ی

خه مه کانی به با ده دات، ئه میان به و گرتن له و ئاوازه ره سه نانهی له
گه روی شمشا هکوه د نه ده ر رحی ب ند ده ب ت و به ره و ئاستی
پاکژبوونه وه ده چ ت.

له ک پله ی یه که می ده قه که دا شاعیر ده ت:

به ره نگي زه ردو ش وهی ده ست و شمشا ی کزا، ده رو ش
حه زم کرد به سته یه ک ببیه م سه راسه ر حوزن و ماته ب،
له سیما تا به دیم کرد هه یکه لی عومر کی حه سه ره تک ش،
وه ها دیاره که به ختت ئاشیانی بلبلی خه م ب!..

ئه می قسه که ر راسته وخ ده رو ش ده دو ن ت و باسی ئه وه ده کات که له
سیمای ئه ودا ته مه نی پ له خه م و ئازاری ئه و ده بین ت و ئه وه
ده خو ن ه وه که چ ژیا ن کی پ له نه هامه تی به سه ر بر دو وه و چ
به خت کی ره شی هه یه. له ره دا قسه که ر راسته وخ له و ه کارو پا نه ره
ده دو ت که وایان له ده رو ش کرد وه که به شمشا هکهی ئه و ئاوازه
خه مبارانه بژه ن ت. واته پا نه ری به ره مه ه نانی ئه و ئاوازانه له
راستیدا ژیا نی پ له چه ره مه سه ری و پ کاره ساتی ده رو شه. له ره وه
ئه و ده لاله ته به ره هم د ت که هه موو دا ه نان ک ژان و خه م ک له
پشتیه وه یه و هه ر به و پ یه ش مر فی دا ه نه ر خاوه نی خه م و ژانی
تایبه تیه. دا ه نان گوزار شتکر دنه له و خه م و ژانه تایبه تیانه به م
له وه گرنگتر ئه وه یه که به چ ر گایه کی هونه ری ئه و خه م و ژانه
تایبه تیانه وه ها ده رده ب ر ن هه موو تاک ک هه ست بکات خه م و
ژانه کانی ئه ون. هه روه ک له ر گای و نه کانی "به سته یه ک له حوزن و
ماته م، هه یکه لی عومر کی حه سه ره تک ش، ئاشیانی به ختی خه م" وه نه ک
هه ر دیمه ن به کو بوون و گه وه ره و شووناسی ده رو ش عه بدو ا نیشان
ده دات. به گشتی ئاوه ئاوه کانی (زه رد، کز، حوزن، ماته م، حه سه رت،
خه م) و فرمانه کانی (ب، ه) و راناوه کانی (م، ت) وه کو ره گه زه
زمانیه کانی ئه م ک پله یه که ده ش هه مان ئه م ش وه ره گه زانه
رووبه ر کی فراوانی ده قه که داگیر بکه ن به شدار ی ده که ن
له به ره مه ه نانی ناوه ر ک یان ئامازه یه کدا که به ره و خا ک ئاراسته
ده کرت که ب ئوم دیه. ئه مه ش له ئاست کی قو تر دا ئامازه ب ک تایی
یان نه توانینی به ده سته نانی ئه وه ده کات که به گو ره ی ئه و که س ته
پ یو یسته، ئه ویش گوزار شتکر دنی خه مبارانه یه له خ ی و له و شه وه
دابەزین ک له ئیقاعی ده نگدا به ره هم د ت که وشه کانی (خه م و ماته م
و حه سه رت) به ره می ده ه ن و ئیحای رووداو ک ده دن که به دوایاندا
ب ت که ئه ویش مردنه. به م له گه ئه ودا ئه و ئاوازه ی له گه رووی
شمشا هکوه د ته ده ره وه سه رباری بارگاوی بوونی به ره گه زه کانی
ک تاییهاتن و مردن، هاوکات خودی ئاوازه که له گه جو ه ی په نه و
بینخواردنه وه ی ده رو شه دا به ره هم د ت ئامازه یه ک ب به رده وامی ژیان

دهكات و ئهوه دهگهيه نـت كه سهربارى فهزاي ماتهو مهرگهسات ئامـز، له گهوههرى ئاوازهكاندا هـشتا ژيان بهردهوامه و جوـه ههيه كه دهشـ لهم باري رووهو دابهزینهى ماناو دهلالهتى دهقهكهوه هـشتا پاـنهرـك ههـبـت بهرهو رابوونهوهو وزه بهخشین به ژيان. رهنگه ئهو پرسپاره سهرهـهدات: ئايا بهراستى ئهم كهسـتهى كه لهم دهستپـكهدا باس دهكرـت و داهـنهرـو دهست رهنگینه له ژهنینی چهندين ئاوازدا، له بهر خراپى باري ژيانه كه وا زهردو خه مبارو هسرهتكـشه؟ يان لهراستیدا له بهرئهوهيه كه كارهكهى ئهو لهو زه مینهو بارودـخه كـمهـايه تیهدا كه هم ئهو ئاوازانهى تـدا دهژنـرت و هم دهقهكهى تـدا بهرهم دهـنـرت، بههاو نرخـكى بـ دانانـرت و بهو پـیهـش بهرهمهـنى ئاوازهكانیش پـگهیهكى ئهوتـی پـنادـرت و رهنگه به كه مبههاو پهراوـزیش دابنـرت؟ له دهستپـكى دهقهكهدا جـرـك له هاوتهریبوون یان هاوـرـكى له نـوان (به رهنگى زهرد و شـوهی دهست و شمشاـی كزا) و (بهستهیهك سهراسهر حوزن و ماتهـم بـ)، ئاشكرايه هاوتهریبوون تهكنیکـكى ئهدهبیه كه بیرـكهكان پـكهوه ده بهستـت له رـگای بنیادی هاوشـوهی رستهوه یان له رـگای بنیادی رـزمانی و دووباره بوونهوهی وشه، دهستهواژه یان بیرـكهوه. ئهم دووباره بوونهوهیهش ئهو بیرـكانه پـكهوه ده بهستـت كه گفتوگـدهكرـن له دهقـكداو یارمهتى رـكخستنـی بیرـكهكان دهـدات و دهـبـته هـی له بیرنهچوونهوهیشیان. ئـستا لهم نموونهى سهرهوهـدا كه ئاماژه مان بـ كرد هم لـكچوونی بنیادی ههیه، هم دووباره كردنهوهی هه مان بیرـكه ههیه كه ئهوهش به مه بهستى زیاتر رـكخستنـی ئهو بیرـكهیه كه دهست و پهنجهى لاواز ئاوازی خه مبار بهرهم دـنـت و دووباره كردنهوى ئهو بنیادهش بـ زیاتر دهرخستنـی بیرـكهكهو له بیرنهچوونهوهیهتى كه دواجار دهـبـته بهشـك له جیهانبینی گشتى دهقهكه.

كـپلهی دووهـمى دهقهكه بهـجـرـك وهـامـی ئهم پرسارانـه دهـداتـهوه، كه له كـپلهی یهكهـمداو له ئاستى سیمانتیکیدا بهرزدهكرـنـهوه، كاـتـ دهـت:

بهـ، دیاره، له ناو قهومی بهسیتا قهدرى سنعه تكار
وهكو و عهكسى قهمر وایه له ناو حوزـكى لیخندا ،
بهـام تهختى روفاه و تاجى حورمهت میللهتى هوشیار
به ئوستادـ ئهـدا وهـك تـ له ناو شمشاـی كون كوندا

قهسهكهـر لهـم كـپلهیهـدا، باسى بارودـخـكمان بـ دهكات كه راستهوخـ تـدهگهین بارودـخـى كـمهـگهكهى دهروـش عهـبدوـایه كه دهقهكه لهو دهـدـت. ئايا چـجـره بارودـخـكه؟ بـگومان بارودـخـكى دواكهوتوو، كه له دهقهكهـدا ئهـو باره بهـ “قهومی بهسیت” وهسف دهكرـت كه دهشـ مه بهست له قهومی بهسیت، كـمهـگهـی دواكهوتوو یان كـمهـگهـی

په راوړنۍ مې ژوو بڼه. هه روهك له دې يه كه مډا دانانې (قهومي به سیت) له پا (قه درې سنعه تكار) دا بنه مای دووانه ی دژيان هه یو هاوکات جړړکیشه له ئکسیم رن واته پکېوه کړدنه وې دوو زاراوه یان دوو درې ینی ناکک و دژ پکېوه که ئه وېش له ئاستی قوډا ئه و ده لاله ته هه ډه گرت که دژو ناکک که کانیش ته و اوکهری یه کترن راگری هاوسه نگی و هارم نیان له گه ردووندا. له پشتي ئم له پا یه کتردانانې دوو بچوونی ناکک ئه و پرسپاره سهره ډه دات: ئیا دهش له کمه گه ی دواکه وتوودا داه ننان بکرېت؟ ئه گه ر داه ننه ش کړا، ئیا دهش ت کمه گه ی نه خو ډنده وار له به هاو گرنگی ئه و داه ننه ت بگات و نرخی پبدات؟ هه روهك له رځای لکچوونه و قه درې سنعه تکار ده چو نرېت به عه کسی قه ممر له ناو حوزې کی لیخندا. بگومان له رووی سرووشتیه و وه ها سیر ده کړت سنعه تکار که هه موو جړه داه ننه رځک ده گرت ته وه، له نښو کمه گه دا رنۍ زړی ل بگریت، به ام لم لکچواندنه دا به هاو رنژگرتن له وې سنعه تکار هه مان به ها یان هه مان جوانی مانگی هه یه که له نښو حوزې کی لیخندا سه یری بکه یت، که دیاره نهك هه ر وه کو خې به جوانی ده رناکه وېت و نابینرېت به ځکو ناشیرین و نادگیریش ده رده که وېت، هه کاره که شی ئه وه یه که وېنه ی مانگ له ناو حوزدا له بارکدا حه ووزه که ش لیخن بڼت، هه رگیز ناشت ئه و جوانیه ی مانگ بڼت که مانگ له راستیدا هه یه تی به تایبه تی مانگی چواردو له ئاسمان کی ساما ډا چونکه ئه وې ناو حوزو که وېنه ی دووه موه هه میسه وېنه ی دووه م یان کډپی ناگاته ئه سله که ئمه له باری یه که مډا. له باری دووه م وېنه ی مانگ له ناو حوزې کی روون و خاو ډندا سیر ناکرېت، به ځکو له ناو حوزې کی لږ یان لیخندا سیر ده کړت که ناشت به باشی ببینرېت. هه روهك له ئاستې کی تر دا جړړک له خواستن لږده دا هه یه کات حوزی لیخن ده کړت به زه مینه بڼه ئه وې سه یری مانگی تډا بکرېت. حوز لچووه، ئاو ډنه له وچووه که ناوی نه ها تووه، بواری لکچوون بینینه. هه روه ها داه ننه ر لچووه، مانگ له وچووه، بواری لکچوون دره وشانه ووه تیشکدانه ویه، واته هه رچن مانگ تیشک ده داته ووه و ده دروش ته ووه، داه ننه ریش به هه مان شوه رووناکی په خش ده کات و ده دروش ته ووه. لږده دا داه ننه ر یان سنعه تکار له رووی ماناوه هاو ته ریه له گه مانگدا، هه روهك حوز هاو ته ریه له گه ئاو ډنه دا که هه ردووکیان بیرکې پچه وانه کړدنه وې وېنه هه ډه گرن.

له پشتي ئم وېنه ووه لکچوون کی ده رنه بڼه راو له نښوان قهومي به سیت و حوزی لیخندا درووست ده بڼت که ئه گه ر سنعه تکار مانگی دره وشاوه بڼت ئه و حوزی لږخن کمه گه ی دواکه وتووه که هه رچن وېنه ی قه شه نگی مانگ له حوزی لیخندا ده ش وېت و وه کو خې ده رناکه وېت و

نا بښنر، به هه مان شوه سنعته تکار يان داهنه ريش له ناو کمه گهي دواکه وتوودا که لره دا قهومي به سيته به هاو نرخي پنا درت و هه ندجار به سووک و ب به هاش سهير ده کرت. به ام له کپله ي دووه مدا دوو نيوه داي يه کم وه کو ته واکه ري کپله ي يه کم ده رده که ورت که خسته ووي پاشخان کي دواکه وتوو ناساييه په يوه ست به سنعته يان داهنه ان و باسي نه وه ده کات که چن له زه مينه يه دا داهنه ان و سنعته بايه خي کي نه وت يان نيه نه ویش دياره له بهر ناستي دواکه وتووي و ناهوشياري کمه گه. نه مهش هکاره ب نه وه ي داهنه نه رو سنعته تکار وه کو ده رو ش عه بدو و رهنگ زه ردو خه مبارو ب نوم دو ب چاره نووس ب. به ام له سه رته اي نيوه داي سيه مي کپله ي دووه مه وه به راورد ک ده کرت له نوان کمه گهي دواکه وتوو کمه گهي هوشياردا، له روانگه يه وه که هه ري که له دوو کمه گه يه چن سهيري سنعته و داهنه ان ده کات. له کات کدا له کمه گهي دواکه وتوودا به هاي داهنه نه رو وه کو ده رکه وتني و نه ي مانگه له ناوي هوز کي ليخندا. ميلله تي هوشيار هه رچي به هاو رزو خشي و ناسووده ي شي او ده يه خشت به داهنه نه رو سنعته تکاره کاني. قسه که ري ده که ده رو ش عه بدو ب به ئوستاد ناو ده بات، ئوستاد که له کوني شمشا که يه وه ناوازي به رزو داهنه ان پشکesh ده کات.

ايا به پي قسه کاني قسه که ري ده که ميلله تي هوشيار رز له ک ده گرت و تاجي رزلنه ان له سه ر سه ري ک داده نرت؟ نه ي ميلله تي ناهوشيار چن سهيري که سي کي وه کو ده رو ش عه بدو ب ده کات؟ بگومان لره دا ده گه يينه وه ب له پا يه کتر داناني دوو عه ق دوو که لتوور دوو روانين که به ره مي دوو کمه گهي جياوازن. کمه گهي وه کو نه و کمه گه يه که نه م ده قهي تدا به ره مه ها تووه و نه و کمه گه يه که ده که به ميلله تي هوشيار ناويان ده بات. له کمه گهي هوشياردا هه موو شت ک به هاي خي هه يه به داهنه نانيشه وه، له کمه گهي ناهوشيارو دواکه وتووشدا نه ک داهنه ان و به ره مه ها کاني مر ق به کو مر قه که خيشي به هايه کي نه وت ي نيه.

له راستيدا دوو نيوه داي دووه مي کپله ي دووه م و نيوه داي يه که مي کپله ي سيه م به ته و اوه تي دا ب ان له به شي پشتر و پاشتر ي ده که ده کات، نه ویش به ته و اوه تي نه و ت و انين و مامه که رده نيشان ده دات که کمه گهي هوشيار مامه ي داهنه نه رو سنعته تکار ي پ ده کات. بيه نه گه ر نه و سي نيوه داي ه پکه وه دا بنين نه وه ته نيا له رووي به راورد کردنه وه په يوه نديان هه يه به به شه کاني تري ده که وه و نه و به راورد کردنه ش ب زياتر ده رختني پگهي داهنه نه ره له کمه گهي دواکه وتوودا.

به ام ته ختي روفاه و تاجي حورمه ت ميلله تي هوشيار

به ئوستاد ئەدا وەك تە لە ناو شمشایی کون کوندا
 سەحەر بۆنەتە گریان و قسە، سحری پەری نەغمە !..
 میللەتی ھوشیار لە پای ئەوێ کە داھەنەرەکانی لە جەری دەروەش
 عەبدوڵا بەھەیی ئامەرە مەسقیەکانیانەووە بەو ئاوازە نایابانە
 بەرھەمی دەھەنن (سەحەر) بۆنەتە گریان و قسە نرخ و پەزانین
 نیشان دەدات. دەشە مەبەست لە سەحەر کات بۆت یان ھەربوویەکی بۆ
 گیان بۆت کە ھەزو لەرینەوێ ئەو ئاوازانە لە کونی شمشاییەکی
 دەروەشەو بەرھەم دێن ھەمان شەوێ ئەو ئاوازانە لە ئامەرە
 مەسقیەکانی داھەنەرانی میللەتی ھوشیارەو بەرھەم دێن کات یان
 شتە بۆ گیانەکان دەھەننە قسەو گریان. لەرەدا ئەو بەستەییە کە
 شمشاییەکی دەروەش عەبدوڵا یان ئامەری مەسقیی داھەنەرانی تر
 بەرھەمی دێنن توانای بەخشینی خاسەتی مەرقیان بە شتە بۆ گیانەکان
 ھەیە. لەرەدا لە رەگای خواستەو ئەو بەرھەم دێت. سەحەر لەچووە،
 مەرق لەوچووە بەھام لە دەقەکەدا ناوی نەھا توو، بواری لەکچوون
 گریان و قسە، گریان و قسە خاسەتی مەرقن ئاستا ئەو خاسەتە
 دەبەخشرێن بە سەحەر واتە بە بوویەکی نامەری. لەرەدا لە ئاستی
 نەگوتراودا جەزەک بەراوردکردن ھەیە لە نەوان مەرق و سەحەردا لەو
 روووە کامیان ئاسانتر دێنە گریان و قسە. لەبەراوردەکەدا دیارە
 کە سەحەر بە زەحمەتتر دێتە قسەو گریان چونکە لە راستیدا قسەو
 گریان خاسەتی ئەو نین، بەھام بە کاریگەری ئاوازەکانی شمشاییەکی
 دەروەش ئەویش وەکو مەرق دێتە قسەو گریان. بەھام ئەو ئاوازی
 بەرھەم دێت ئاوازە کە خاسەتی ئاوازی پەری یان فریشتە ھەیە.
 قسەکەری دەقەکە لەم وەسفکردن و لەکچواندنەدا دەیەوت دانیایی
 ئەو بەکاتەو کە ئاوازی شمشاییەکی دەروەش عەبدوڵا لە ئاستەکی
 بەرزدا یەو توانای ئەوێ ھەیە نەک ھەر رەحی مەرق عەبدوڵا و بیخاتە
 جۆھ بەھکو سەحەریش بخاتە قسەو گریان. ھەرۆک لەرەدا سەحەر
 لەکچواندن لەگەڵ مەرق پەکراوە بەھام بەھ بەکارھەنانی ئامەری
 لەکچواندن کە ئەمەش دەبێتە خواستن. دیسان جەزەک لە دژێک لە
 نەوان (تەختی روفاه و تاجی حورمەت) و (لە ناو شمشایی کون کوندا
) لە ئاستی بینراودا درووست دەبێت. کە یەکە میان واتە تەختی روفاه
 و تاجی حورمەت بارەکی سەر و ئاسایی و پەگەو پایە نیشان دەدات،
 بەھام شمشایی کون کون تەنانت ئەگەر وەکو ئامرازەکش سەیری بکەین
 ئەوا سادەیی و ساکاری و سەرەتاییبوون نیشان دەدات. لە پشتی
 ئەمەشەو تاج ھەمە دەسەلاتە، بەھام شمشایی ئامەری سادە دەستی
 شوانە کە ئەمیش خەیی نزمترین پەگە کەمەلایەتی ھەیە. بەھام لە
 ئاستی نەبینراودا جەزەک لە ھاوتەریبوون لە نەوان (تەختی روفاه
 و تاجی حورمەت) و (لە ناو شمشایی کون کوندا) ھەیە، ئەمە بەجگە

لهووی له رووی بنیادی نووسینه‌وه تهریب، له رووی بیریشه‌وه جړك له هاوته‌ریبوون له نوانیاندا هیه. تهختی روفاه و تاج خشی و ئاسووده‌یی ئاستی‌کی بهرز له ژیان ب ئه‌وانه‌ی لهو پ‌گان‌ه‌دان به‌رهم ده‌ه‌ن‌ت. هاوکات ئه‌و ئاوازان‌ه‌ی له گه‌ری شمشا‌ه‌وه له دایك ده‌بن توانای دواندنې هه‌ست و ر‌حیان هیه‌و مر‌ق به‌ره‌و ب‌ندبوونی ر‌حی ده‌بن و ده‌گه‌یه‌نن به ئاستی پاک‌زبوونه‌وه که ئه‌وه‌ش به‌رزترین پله‌ی ئاسوده‌یی و ه‌وانه‌وه‌یه ب‌مر‌ق، له‌م رووه‌وه (تهخت و تاج و شمشا‌ه‌و) هه‌مان ئه‌رك ج‌یه‌ج‌ ده‌کن و هه‌مان کاریگه‌ری و ج‌که‌وتیان هیه. (قسه‌که‌ر دواي ئه‌و به‌راورده‌ی له نوان میلله‌تی هوشیارو میلله‌تی دواکه‌وتوو یان نا‌هوشیاردا ده‌یکات، رووده‌کاته‌وه ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ا و باری ب‌دادی و هه‌ژاری ئه‌و له‌لایه‌ك ده‌خاته‌وه وو، هاوکات پاساویشی ب‌ده‌ه‌ن‌ته‌وه که ناچاری ژیان وای ل‌ده‌کات به‌و ج‌ره بژی یان په‌نا بباته به‌رخه‌ك که له راستیدا شایان به پایه‌و ئاستی تواناو داه‌نانی ئه‌و نیه.

برای ده‌رو‌ش! ئه‌زانم ب‌مه‌عیشه‌ت و و ئاواره‌ی،
به زه‌هری نا‌عیلاجیه له ناکه‌س ویستنی لوقمه،
به مردن‌ته که گو‌ی ناشی ئه‌خنک‌ن‌ خ‌شی نه‌ی!

قسه‌که‌ر راسته‌وخ‌ ده‌رو‌ش عه‌بدو‌ا ده‌دو‌ن‌ت به راناوی که‌سی دووه‌م واته وه‌کو ئه‌وه‌ی که ده‌رو‌ش له‌به‌رامبه‌ریدا راوه‌ستا‌ب‌ت و ئه‌م قسه ب‌ئو بکات. ئه‌وه‌ش له راناوی لکاوی که‌سی دووه‌می تاکدا (ت- به‌مردن‌ته) ده‌رده‌که‌وت. ل‌ره‌دا زیاتر که‌س‌تی ک‌مه‌ل‌یه‌تی و ئاستی ک‌مه‌ل‌یه‌تی ده‌رو‌ش ئاشکرا ده‌کر‌ت به‌وه‌ی که که‌س‌کی هه‌ژاره‌و به‌ناچاری له ر‌گای ژه‌نینی شمشا‌ه‌که‌یه‌وه ده‌یه‌وت پ‌داو‌یستی ژیان‌ی ده‌سته‌به‌ر بکات، به‌ام هه‌ر قسه‌که‌ر خ‌شی به‌رگری له‌و ش‌وه کاره‌ی ده‌رو‌ش ده‌کات و رایده‌گه‌یه‌ن‌ت که ده‌رو‌ش به‌ناچاری به‌وش‌وه‌یه کار ده‌کات. کات‌ ده‌رو‌ش به‌شمشا‌ه‌که‌ی ئاوازی ج‌راو‌ج‌ر ب‌که‌سان‌ك ده‌ژه‌ن‌ت که له‌وانه‌یه ئه‌و که‌سانه نه به‌های ئاوازو ر‌حی م‌سیقا بناسن نه به‌ره‌مه‌ه‌نی ئه‌و ئاوازه‌ش به‌چاوی ر‌زه‌وه‌و به‌هاوشانی خ‌یان سه‌یر بکه‌ن ئه‌وه به‌ناچاریه ده‌رو‌ش ئه‌و کاره‌ ده‌کات. ئه‌وانیش ب‌چ‌ژی ئاوازی ره‌س‌ن نیه که گو‌ له شمشا‌ه‌که‌ی ده‌رو‌ش ده‌گرن به‌کو ب‌کات به‌سه‌ر بردنه‌و له‌و پ‌ناوه‌شدا پارویه‌ك نان به‌وی شمشا‌ه‌ژه‌ن ده‌دن. ئه‌و پارووه نانه‌ی که ده‌رو‌ش به‌و ش‌وه‌یه به‌ده‌ستی ده‌ه‌ن‌ت وه‌کو ژه‌ه‌روایه. ل‌ره‌دا ده‌رب‌ینی (زه‌هری نا‌عیلاجی) ج‌ر‌که‌ له‌کینایه و مه‌به‌ست ل‌ی پارویه‌کی تا‌ه که وه‌کو خ‌ر پ‌کردن پ‌ی ده‌در‌ت و له‌ئاستی قو‌تریشدا خ‌ایک‌ردنه‌وه‌ی ژیان‌ه له‌ه‌موو مانایه‌کی جوان که به‌وج‌ره به‌ب‌کر‌ت. یان کات‌ چ‌ژ و خ‌شی ئاوازی نه‌ی و شمشا‌ه‌گو‌ی که‌سانی نه‌شاره‌زاو ب‌ئاگا له‌و هونه‌ره

مهزنه پښه کهن به ئه می ژه نیار وه کو مردن وایه چونکه به که سانځ مـسیقا ده ژه نـت که نازانن مـسیقا چیه. لـره دا ئه وه مان به ئاشکرا ده به که قسه کهر ده یه وـت به تـت ئه وی دهر وـش له پـناوی ژیا ندا ناچاره په نا به هونه ره که ی ببات، به مـام کـیاره کانی هونه ره که ی وه کو کا لایه کی که م به ها سه یری هونه ره که ی ئه م ده کهن و نـرخـکی ئه وـت به هونه ره که ی نادهن و پـگه یکی ئه وـتـش به خـی ره و ا نابینن. ئه مه ش تـوانینی کـمه گه ی دوا که و توو یان ناهوشیاره به هونه رو دا هـنان. ئـستا قسه کهر خـی ده خاته شوـنی دهر وـش عه بدوـا و ئه و ئازارو خه مه دهرده به ت که به هـی ناچار بوونی هوه ده چـته به رده م قاپی ناکه س و ناچار ده به ت هونه ره که ی هه رزان فرـش بکات.

به مـام چی بکه ین له ناو چاوی ره شی به عزـ زه کای گه وره ، وه کو و تـوی گوـی دم- با له سر به ردـکی ره ق ئه وـن، ئه گهر خیلقت نه سیبی عومری تـی مه حکوومی ئه م ده وره نه کردایه ، خوا عالم، له کام عهرشت ئه سوو داوـن؟!

قسه کهری ده قه که له وه سفـکی گشتیه وه ده ست پـده کات و باسی توانای هه ندـ که س ده کات به گه شه کردن و په ره سه ندن و شاره زا بوون له وه ی که چـن توانایان هه یه له خراپترین بارودـخدا جـ پـی خـیان بچه سپـنن و هه نگاوی گه وره به ره و سه رکه وتن بندـن. ئه م پـشه کیه گشتیه ده کات به بنه ما تا له وـوه باسی توانا و لـها تووی دهر وـش عه بدوـا بکات. به مـام هاوکات به راوردی زه مینه ی پـگه یشتن و به رزبوونه وه ی خاوه ن توانا و به هره کان ده کات و ئاماژه به ئه وه ده کات که راسته به هره و توانا بنه مان به دا هـنان به مـام زه مینه و بارودـخیش گرنگ به نـرخپـدانی ئه و دا هـنانه و دانانی دا هـنـر له شوـنی پـویست و شایان به خـیدا. ههروهک قسه کهر ناـسته خـ باسی ئه وه ده کات که سه رچاوه ی دا هـنان زیره کی گه وره یه که ئه وه ش وه کو به هره یه ک ده به خـشـت به هه ندـ که س. به مـام سرووشتی ئه و به خـشینه ئاشکرا نیه و په یوه ندی نه به هـک و یشه و نه به به ژن و باـاوه هه یه و ته نانه ت په یوه ندی به بوون و زه مینه و پاشخانی ئه و که سه شه وه نیه هه مان شـوه ی تـوی ئه و گوـی که با هه پـده گرـت و هه ندـجار له سر به ردی ره ق ده که وـت و سه وز ده به ت. ئه مه ش ئاماژه به نهـنی سه رچاوه ی زیره کی و توانای جـراو جـرو ناچوونه یه کی که سه کان ده کات. لـره له رـگای لـکچواندنه وه له نـوان زیره کی و تـی گوـی دم بادا، که زیره کی ده چوـنـرت به و تـوی گوـی که با هه پـده گرـت که هه ردووکیان واته لـچوو، له وچوو له خاسـتی گه شه کردندا لـکده چن واته بوازی لـکچوون گه شه کردند، ئه مه ش له رـکای ئامرازی لـکچوونی (وه کو) نیشان ده درـت. ههروهک قسه کهر به دهر بـینی (به مـام چی بکه ین) نیشانی

دهدات كه بهـجـرـكـ ئـهـو شـوازهـى بهـخـشـىـنـى زـىـرهـكى يـان بهـهـرهـو تـوانـاـى بهـدـ نـىـهـ، يـان دـهـيـهـوـتـ بـتـ ئـهـوـه رـاسـتـيـهـكـهـيـه كـه زـىـرهـكى و بهـهـرهـو تـوانـا بهـو جـرـه دـهـبـهـخـشـرـن و دـهـبـ بهـ ناـچـارـيـش بـت بهـوـه رـازـيـبـىـنـ. لـرـهـدا قـسـهـكـهـرى دـهـقـهـكـه بهـ رـانـاوـى كـهـسـى يـهـكـهـمـى كـ دـهـدـوـت و ئـهـوـهـش لـه رـگـاـى رـانـاوـى لـكاـوى (ن) هـوـه دـهـرـدـهـكـهـوـتـ. ئـاشـكـرايـه قـسـهـكـهـرى دـهـقـى رـمـانـسـى تـاـكـهـو ئـهـو تـاـكـهـكـهـسـهـش لـه خـى دـهـدـوـتـ. رـاسـتـه لـرـهـدا ئـارـاسـتـهـى ئـاخـاوـتـن بـهـرهـو زـاتـى قـسـهـكـهـره بهـمـ كـاتـكـ لـه شـوـهـى دـرـبـيـنـكـى پـرـسـيـارـيـدا دـهـدـوـتـ نـايـهـوـتـ بهـ تـهـنـيا رـوـوبـهـوـوى نـهـزـانـروـكـ بـتـهـوـه كـه رـهـنـگـه ئـاشـكـرا كـردـنى كـارـكـى ئـاسـان نـهـبـتـ. هـهـرـوـهـكـ لـه نـوان (چـاوـى رـهـشـى بـهـعـز) و (تـوـى گـوـى دـهـمـ- بـا) دـا هـاوـتـرـيـبـوون هـهـيـه لـه رـووى بـنيـاد و لـه رـووى مـسـيـقاوه، ئـمـه سـهـرـبـارى ئـهـوـهـى كـه لـه رـووى بـىـر كـهـشـهـوـه هـهـمـان هـاوـتـهـرـيـبـوون هـهـيـه كـه لـه هـهـرـدوـو دـهـرـبـيـنـهـكـهـدا دـيـارـيـكـردـنى بـهـش لـه گـشـت دـهـبـىـنـرـتـ. لـه يـهـكـهـمـيـانـدا وـشـهـى (بـهـعـز) و لـه دـوـوـهـمـيـانـدا (تـوـى گـوـى دـهـمـ بـا نـهـكـ هـهـمـوـو تـوـكـ) ئـمـ بـىـر كـهـيـه ئـاشـكـرا دـهـبـتـ. ئـمـ وـهـرـگـرتـن يـان جـيا كـردـنـهـوـهـى بـهـشـه لـه گـشـت لـه ئـاسـتى نـهـبـىـنـراوى دـهـقـهـكـهـدا ئـهـو دـهـلـالـه تـه هـهـدـهـگـرـتـ بـهـهـرهـكى و بهـهـرهـ رـژـهـيـهـكن لـه كـى گـشـتى و بـگـوـمـان رـژـهـيـهـكى بـهـرـزـيـش نـىـهـ، هـهـرـچـن نـاشـتـ هـهـمـوـو تـوـهـكـان لـه هـهـر كـو كـوتـن سـهـوز بـىـن بـهـكـو هـهـنـدـ يـان رـژـهـيـهـكـ لـه تـوـى گـوـ تـوانـاـى هـهـيـه لـه خـراپـتـرـىـن شـوـنـيـشـدا سـهـوز بـتـ كـه سـهـرـبـهـرد لـهـو رـوـوـهـوـه بـ رـوانـدن خـراپـتـرـىـن شـوـنـهـ.

قـسـهـكـهـر لـه دـواى ئـهـوـهـى بـاسـى بهـهـرهـو زـىـرهـكى هـهـنـدـ كـهـس دـهـكـات كـه شـوـهـى پـبـهـخـشـىـنـى ئـهـو بـهـخـشـهـ بـ ئـهـوان، تـاـكو ئـسـتـاش بـهـلـاى هـهـمـوـوانـهـو لـه گـهـرـدوونـدا نـهـنـىـه يـان وـهـكو نـهـنـىـهـكى ئـاشـكـرا نـهـكـراو مـاوـهـتـهـوـه. لـرـهـدا نـاـسـتـهـوـخـ ئـامـازـهـيـهـكـ هـهـيـه بـ ئـهـوـهـى كـه دـهـروـشـ كـهـسـكـى بـهـخـتـهـوـهـره كـه زـىـرهـكى و بهـهـرهـيـهـكى لـهـو جـرـهـى پـبـهـخـشـراوهـو بـهـرـهـمـى ئـهـو زـىـرهـكى و بهـهـرهـيـهـش تـوانـاـى دـهـروـشـهـ بـ بـهـرـهـمـهـنـانـى ئـهـو ئـاوازه نـايـاب و رـح بـزوـنـانـهـى كـه لـه كـونـى شـمـشـاـهـكـهـيـهـوـه دـنـهـ دـهـرهـوـه. قـسـهـكـهـر بـاس لـه تـوانـاـى لـه ئـهـنـدازـهـبـهـدـهـرى دـهـروـشـ دـهـكـات، بـهـمـ هـاوـكـات نـگـهـرـانـى خـيـشـى بـ دـهـرـدـهـبـتـ كـه ئـهـو كـوـى وـاقـيـعـكـه نـه زـىـرهـكى و نـه دـاهـنـان و نـه بـهـهـره بـهـهـيـان هـهـيـه و نـه خـاوـهـنى ئـهـمـانـهـش پـگـهـو پـلـهـيـهـكى كـمـهـاـيـهـتى ئـهـوتـى پـدـهـدـرـتـ. هـهـرـوـهـكـ قـسـهـكـهـر لـهـوـهـى كـه چـارهـنـوـوسـى زـىـرهـكـ و خـاوـهـن بـهـهـرهـيـهـكى وـهـكو دـهـروـشـ ئـهـوـهـيـه كـه لـه وـاقـيـع و سـهـرـدـهـمـكـى وـهـهـادا بـژى، خـيـلـقـهـت وـاتـه ئـهـفـرـنـدـهـرى گـهـرـدوون يـان ئـهـوـهـى كـه بـيـارى رـكـخـسـتن و بـهـوـهـبـردنى ئـمـ گـهـرـدوونـه و تـوخم و رـهـگـهـكـانى بـهـدـهـسـته تـاوـانـبـار دـهـكـات. ئـهـو پـيـوايـه ئـهـگـهـر ئـمـ دـهـروـشـ عـهـبـدوـاـيـه لـه وـاقـيـع و لـه كـمـهـگـهـيـهـكى

ترو له سهردهم کی تر دا بژیایه، ئەوا گومانی تدا نیه که ده بووه خاوه نی پله و پایه و پگه یه کی زار بهرزو مهزن. لره دا دانانی دوو وشه (عهرش و داوان) له ته نیشتی یه کتر دا وه کو دوو ناکاک یان دوو دژ یان به لایه نی که مه وه وه کو دوو رووی به راورد کردن ئەوه نیشان ده دات ئەگەر یاسا کانی گهردوون به کی بیهشتنایه ئەوا داوانی خاوه ن به هره یه کی وه کو دهرووش هنده بهرز ده بوو ده چوووه ئاستی عهرشی بهرزی پادشاکان. له هه مان کات دا ئەو له ته نیشت یه کتر دا نانهی ئەو دوو وشه دژه، نیشانی ده دات که سهرباری ئەوهی ئاستا داهه نه ر کی وه کو دهرووش له بار کی خراپدایه و به دهسته نهانی پارووی ژیان ناچاری ده کات که ئاواز به ناکهس و به نه شارهزا بژه نیت، به ام ئەگەر له زه مینه یه کی تر دا بوایه ئەوا شوینی پیه کانی له بهرزترین تهختی دهسه بات بهرز تر ده بوو. ههروهک قسه کهر نااسته وخهش به دهرووش عه بدو ده ته راسته ئاستا ته له بار کی باشدا نیت، به ام له روانگی داهه نانه وه به و پیهش له رونگی بهر هه مه نی ده قه که وه که گه رانی شاعیره پیه گی دهرووش بهرز تره له هه موو تهخت کی دهسه بات. له پشتی ئەم به چوونه وه ئەو ده لاله ته بهر هه م ده کات که ئەو پیه گی داهه نان درووستی ده کات بهرز تره له پیه گی ئەو دهسه بات و تهخت و عهرشی که هه ز درووستی ده کات. ههروهک له دهی سه یه می ئەم که پله یه دا دهی سه م ته و او نه بووه ته و او که ره که ی ها تووه ته دهی چوراهم به به ئەوهی خا یان فاریزه له که تایی دهی سه یه م دا دانه را بهت، ئەمهش یه که له خاس ته کانی شیعی کلاسیک که پیه ده گوتر ته وریه به ام له م ده قه شدا وه کو ده ق کی ره مانسی ده بینر ت (ئەگەر خیل قهت نه سیبی عومری تهی مه حکومی...) (نه کرایه،...) وشه نه کرایه چوو ته سه ره تایی دهی دواتر که له راستیدا به ش که له م ده ده و به وشه نه کرایه مانای ده ده که که رسته یه کی مه رجیه ته و او نا بهت.

شاعیر ده ده ت:

نه حهرفی مه کته به کت خو نند، نه ئوستاد پهلای گرتی،
سیرف بهرزی زه کا ئەم سنعه تهی فەر کرد به شمشات،
هه موو وه زنه کی گه رانی، له توولانی هه تا کورتی،
به سه ر په نهی هونه ر کردت به دیلی که شش زات !..

قسه کهر ی ده قه که له م که پله یه دا که باسی دهرووش عه بدو ده کات، نااسته وخه له وه ده دوت ئایا داهه نان له پهروه رده کردنه وه سه رچاوه ده گر ت یان سه رچاوه که ی زیره کی و به هره یه؟ یان هه ردوو کیانه پیه که وه؟ ئەو باسی دهرووش عه بدو ده کات به وهی که که سه کی نه خو نده واره و ته نانهت ره نو مایه که ره ر نیشاندهر کیشی نه بووه به ره بوونی شمشا و ناسین و زانینی ئاوازه ره و ج راو ج ره کانی م سقاو

گڊرانی، به ڪو ٿو هه موو شت ڪ له زيره ڪي ڇيهه فربووه، به ٻام
هاوڪات باسي ڪڏش دهڪات. ٿههش ٿهه ٿاڪرا دهڪات ڪه تنيا
زيره ڪي يان بههره بهس نيه ٻ ٿهوهي ڪهس ڪ له بوار ڪدا بتوان ٽ
داھ ٻنان بڪات به ڪو پايهيه ڪي تریش ههيه ڪه ٿهويش ڪڏش ڪردي
بهردهوامه. دياره ڪڏش ڪردي بهردهواميش جڙ ڪ له ڇهويستی و
عیشقي دهو ٽ. ٿههش ٿهه دهگهيه ٽ ڪه دهرو ٽش عهبدو ٽا سهرباري
ٿهو توانا بهرزهي ههيبووه ديسان عهشق ڪي قول ٽو بههڙي ٻ
شمشا ڪهيهي و ٻ جو ٽا ندي پهجهڪاني و ٻ ٽارهزابوون لهو بوارهدا
ههبووه. لڙهوه ٿهوهي له دهقهڪدا نا ٽههوخ ٽا ماڙهي ٻ دهڪر ٽ
فربوونه له دوو ٽاستدا، فربووني پيشهپيانه ڪه ٿهههيان پڻويستی
به خو ٽندن و به بهرنامهو پڙگرامي رڙڪخراو و دانراو و مام ٽستا
ههيه ههڙچن ٽم ڇمڪه له ڪي رڙشنيپريدا باس دهڪر ٽ ڪه له
سهرهتاوه دهست پڙدهڪات تا سهرئه نجام به گهيشتنی به پلهي پيشهوهر
يان ٽهڪاديمي لهو بوارهدا ڪ ٽايي د ٽ. ٽاستي دووهم خولياو
ٽارهزووه ڪه ٿهههيان له دهروهوي خو ٽندن و فڙرڪردي له قوتا بخانهي
تايهتداو پشت به لڙها تووي و هزوو ٽارهزوو ده بهست ٽ و زڙرهي
ڪات ٿهو ههنگاوانهي هزوو ٽارهزوو خوليا دهيجو ٽن ٻ هر بوار ڪي
فربوون فراوانترو ڪراوهترو سهرئه نجاميش رڙ ڪي زيندووتری
ٽدایه. به ٻام له رووي راستيهوه ٽهگر ههردوو ٽاسته ڪه پڙكهوه
ڪڙبنهوه، واته خولياو ٽارهزوو لهگه ٽ رهخساندي بواري فربووني
پيشهپيانه ٿهوا بنهه مايه ڪي پتهوتر ٻ داھ ٻنان د ٽه ٽاراوه. خولياو
ٽارهزوو وهڪو مادهي خاوي دروستڪردي شت ڪ دهه ٽننهوه ٽهگر به
زانپاري و بنهه ماي تي ٽري ٽرو بههڙو دهو ٽهههه نڪر ٽن. لڙرهدا
دهقه ڪه و ٽنهي داھ ٽنهر ڪي خاوهن خوليامان ٻ بهرجهسته دهڪات ڪه
ٽارهزيايه ڪي تهواوي پهيدا ڪردوه لهو بوارهدا ڪه پڙهوي خهريڪبووهو
وشهي ”ڪڏش“ يش ٿهوهمان ٻ ٽاڪرا دهڪات ڪه راسته ٽم ڪهس ٽه له
رڙگاي خويندنهوه نههاتوهه ٽه ٽه بوارهوهو خولياو ٽارهزوو
پا ٽنهری بووهو زيره ڪي و بههرش رڙنیشاندهري بووه، به ٻام ڪڏش
گهياندوويه تيه ٽاستي زانيني زڙر شت لهو بوارهدا ڪه وهڪو قسهڪهري
دهقه ڪه باسي دهڪات ٽارهزابووني ٻ و ٽنهيه له جڙرهڪاني گڊرانی و
م ٽسيقادا ڪه دياره ٿهوهش پهيوهست بهو پاشخان و ٽينگو پانتايه
جوگرافيهي ڪه ٿهوي ٽدا دهڙي و دهقهڪي ٽدا بهرههه هاتوهه. به
مانايه ڪي تر ٿهو بهرهههه ٽانه هونهري و كهلتووريه ڪه زياتر
بهرهههه مي خوليا و ٽارزووه له چوارچڻهوي بنهه ماو تي ٽريهڪاني ٿهو
بوارهدا رڙکنهخراوه زياتر وهڪو بهرهههه مي ناوخ ٽي دهه ٽنههوهو
ٿهوهش له رووي دهروهدا وهڪ رهگهز يان مادهي خاوي ٿهو بواره سهير
دهڪر ٽ و به ٽاساني نا ٽه خاوهني شووناس ڪي گشتي. د ٽي يهڪه مي

ئەم كۆپلەيە جەركەك لە ھاوتەربوون ھەيە لە نەوان (نە ھەرفى مەكتەبەكت خولەند) و (نە ئوستاد پەلى گرتى). كە ھەردوو دەربەينەكە لە رووى بنيادى زمانىيەو دەو رستەي راگەياندن و ھەردووکیان بە وشەي نەركەي (نە) دەست پەدەكەن. لە رووى بىرەو ھەردوو، نەخو ھەردوو كە مەبەست ئەو ھەيە ئەو ئاوازو بەستانەي دەيژەنەت لە خو، دنگايەك فەر نەكراو، لە دوو ھەردو ھەردو نە مامەستاي ھەبوو و نە كەسەك پشتگيرى كەردوو و شتەكەي فەر كەردەت. كەواتە ھەردوو دەربەينەكە لە رووى بىرەكەو ھەردو سەربارى ئەو ھەيە لەكەچن يان ھاوشەو، ديسان ھاوتەربوون لەو ھەدا كە فەربوونى ئەم كەسەتە تەنیا بە خەسكى و بە كەششى خەي بوو.

ھەروەھا لە دەرەي دوو ھەي ئەم كۆپلەيەدا (صيرف بەرزىي زەكا ئەم سەنەتەي فەركەد بە شمشەت) خواستەن ھەيە. زەكا خاسەتەي مەركەف و ھەندە لە زىندەو ھەرانە بە مام لەرەدا رەكەي مامەستا دەبينەت واتە زەكا لەچوو و مامەستا (مەركەف) لەوچوو كە لە دەقەكەدا نەھاو، بواری لەكچوون فەركەدەن. واتە لەرەدا خاسەتەك دەچوونەت بە فەركار يان بە مامەستا. ئەم خاسەتەش لە بەرزترىن ئاستى خاوەنەيەو مەبەست لە ئاستى بەرزىي زىرەكەي دەروەش عەبدو، كە ھەر ئەو زىرەكەيە كە بە ئەو ھەيە ھەرفى مەكتەبەكە بخو ھەندەت و بە ئەو ھەيە كەسەك دەستى بگرتە گەيشتوو تە ئەو ئاستەي فەربوون و داھەنان. ديسان لە فەركەردەدا دوو ئاست ھەيە، فەركار و فەرخواز. زەكا لە پەگەي فەركاردايەو شمشەك لە پەگەي فەرخوازدايە. ئەمەش بریتىيە لە خواستەن. زەكا لەچوو و فەركار لەوچوو، ھەروەھا شمشەك لەچوو و فەرخواز لەوچوو، بواری لەكچوون فەربوون يان فەركەردەي گەرانى و بەستە يان مەسقا، ئەمانەش بەگشتى كەردەكەن بە زياتر دەرخستنى ئەو راستىيە كە دەروەش چەن لەسەر بنەماي توانا و زىرەكەي خەي فەرى ژەننى شمشەك بوو.

دوای ئەو ھەيە كە قەسەكەري دەقەكە باسى شارەزايى و لەھا تووي دەروەش دەكات لە ژەننى شمشەك و لە زاننى ھەموو جەركەي گەرانى، داوا لە دەروەش دەكات مەزاجى شەواوى كوردەواری بە رەكخاتەو:

ئەو ھەندەم بىست لە مەسقا خەششى رەحى بەگەنە

مەزاجى كوردەواریم تەكچو، دەروەش عەبدو،

دەخيلت بىم دەسا بەو لاوك و ئاي ئاي و ھەيرانە

شەپەلى زەوقى ميللى پە دەروونى مات و چەم كە !

لە بىتھەقن گەلە زياتر بە رەحم ئاشناي، وە

دە ، ئەي دەروەش ، سكا، يەك لەگە رەحى كەم كە ! ..

قەسەكەري شەيرەكە ھەر ئەو ھەيە وەسفى توانا و لەھا تووي و پەنجەي

ره نځینی د هروځش بکات و ره خنښ لهو بارودځه کښمه لایه تی و که لتووریه بگرځت که له لایه کړځ له هونډر ناگرځت و له لایه کی تریش هیچ پځگه یه ک به دا هځنه رانی وه کو د هروځش رهوا نابینځت، به ځکو له پښتی باسکردنی هم بارودځه وه ئامانځ کی تایبه تی قسه که ریش ئاشکرا ده بځت، ئه ویش ئاشنا کړدنه وه رځی نامی ئه می قسه که ری ده قه که یه به ره سه نایه تی کورده واری. ئستا واپځده چځت که قسه که ر زځځ له گځ رانی و مځسیقای بځگانه ی گوځ لځبوو بځت و ئه وه ش بوو بځته هځی ش واندنی میزاجی کورده واری هم و گه یان د بځتیه بارځ که له لایه ک هه ست به نامی بکات و له لایه کی تریش وه هیچ چځځ لهو به ره ه مانه وه رنه گرځت که په یوه نځیان به رځح و بوونی ئه مه وه نیه. هم باره ش وای لځده کات به چځځ په نا بځ د هروځش عه بدوځا ببات بځ ئه وه ی لم باری نامځ بوونه رزگاری بکات و میزاجی تځچووی کورده واری بگځځځته وه بځ باری ئاسایی ځی.

ئهمی قسه که ره هه ست ده کات د هروونی مات و چځځه و ئه وه ش هځکاری نځگه رانی و هه ست به نامځ یی کړدنه تی. هځکاری هم باره ش په رتبوون و جیا بوونه وه یه تی لهو ره گه زو توخمانه ی که ځراکی هه ست و گیان و بوونی ئه ون. بځگومان ئه و ره گه زو توخم و هځکارانه ش به شځکن لهو پاشخان و زه مینه یه ی که ئهمی تځدا په روه رده بووه و هم له گه ځیان ژیاوه و گه وره بووه و بوونه ته به شځ که له بوونی هم. گځ رانی و مځسیقاو کځی ره گه زه کوردیه کان شوځن و کاریگه ریان له بوونی ئه مدا هه یه. به ځام ئستا له غیابی ئه مانه دا ئه وی قسه که ر باسی ئه وه ده کات ئه وه نده ی بیستوه له مځسیقاو خرځشی بځگانه، کاریگه ری نهرځنیان له سر هه ست و خه یای کی کورد بوونی دروست کړدوه به چځځ رځ واده رده که وځت که پانتایی بیستن و چځځوه رگرتنی کوردانه ی شځوا بځت. ئستا ئه و به دوا چاره سه ری ئه و باره دا ده گه ځځت که پځیوایه بارځکی نا ئاساییه. بځیه په نا بځ د هروځش عه بدوځا ده بات و تکای لځده کات که لهو باره ناچځ ره رزگاری بکات. ئستا ئهمی قسه که ری ده قه که که له رووی ئاماده بوونه وه تاکه که سی ئاماده ی ناو جوگرافیای ده قه که یه له رځگای دهر بځینی (ده خیلتم) داواکاری به رزده کاته وه یان ده خاته روو. لځره شه وه قسه که ر که پځشتر رځی گځځه وه وه وسفکه ری ده بینی، ئستا ده چځته پځگه ی داواکاره وه و ئه وی د هروځشیش که ته نیا له گځځانه وه و وسفکړدنه کانی قسه که ردا ئاماده بوونی هه بوو، ئستا له پځگه یه کی به رزتردا دهرده که وځت. ئه وه ی ئه و پځگه یه ی به د هروځش داوه هونه ره که یه تی. دیاره ئاشکرایه دا هځنان و شاره زایی و مه عریفه له هر بوار کدا سه رباری خراپی پاشخانی کځمه لایه تی کځمه ځگه، به ځام هځشتا ده بځته بنه ما بځ به ده سته ځنانی چځځ له ده سه ځات. ئستا ئه وی د هروځش دواوی لځده کځت که شتځ

بەخشەت بە تايبەتی بێ کەسێک یان رووبەرێک کە پێویستیان بەو بەخشینەیی ئەو هەیە. ئەوە ئاشکرایە بێ خێی چەمکی بەخشین جێرێک لە دەسەلات لەخێدا هەڵدەگرێت بەرامبەر بەوێ پێویستی بە وەرگرێتی بەخشینەکە یە ئیتر گرنگ نیە جێری بەخشینەکە چێو چێنە.

ئەمێ قسەکەری دەقەکە بەهێی بیستنی مێسیقای بێگانەوێ کە نامێیە بە رێحێ ئێم میزاجی کوردەواری تێکچووێ دەزانێت پێویستی بەوێیە کە رێحێ نامێ و میزاجی تێکچووێ کوردەواری ئاشتیکرێنەوێ بگەنێنەوێ بێ باری ئاسایی خێیان. ئەوێش بە بیستن و ئاشنا بوونەوێ دەبێت بەوێی کە دەبێتە خێراکی رێحێ و هێمنی و هێوێ بێ دەهێنێت، ئەوێش بیستنی ئاوازی رەسەنی کوردەواریە کە قسەکەر رایدەگەییەنێت و داوا لە دەروێش دەکات بە لاوک و ئای ئای و حەیران کە ئاوازی رەسەنی کوردین و ئەو وەکو شەپێلی زەوقی میلی ناویان دەبات، دەروونی مات و چێیی پێ بکات. لێرەوێ دەردەکەوێت کە سەرباری بیستنی مێسیقای پێ لە جێش و خێشی بێگانە بەنام رێح و دەروونی ئەو چێییە. ئەمێش ئەوێ دەگەییەنێت کە سەرباری ئەوێ مێسیقا زمانێکی گەردوونێ، بەنام هێشتا تايبەتمەندی ناوچەیی و نەتەوێی هەیە، واتە سەرباری ئەو گشتیبوونە زمانی تايبەتی خێیی هەیە کە رێح و دەروونی مێرێف هەریەکەو لەگەڵ زمانی رێحێ مێسیقای خێدا باشتەر تێدەگات و مامەڵە دەکات و رێحێ پێ پاراو دەبێت.

قسەکەر سەرباری ئەوێ لە پێگەیی داواکاریەوێ دەخوازێت دەروێش رێحێ تینووی بە ئاوازی کوردی پاراو بکات واتە بەو ئاوازانەیی کە ئاشنان بە رێحێ. هەروێک بە جێرێکیش پێداگری لە پێداویستی رێحێ خێی بە ئاوازو بەستەکانی دەروێش ئێشان دەدات کە لە پێش گەورەترین داھێنەرانی مێسیقای جیھانیەوێ پەیوەست بە رێحێ خێی و ئاشنا بوونی ئەو ئاوازانە بەرێحێ خێی دایدەنێت. ئاوازەکانی دەروێش زیاتر لە ئاوازەکانی بیتھێڤن ئاشنان بە رێحێ قسەکەری دەقەکە گێران خێیەتی. لە راستیدا لەسەر زمانی قسەکەری دەقەکەوێ دەردەکەوێت کە گێران هەر ئەوێ نەبووێ کە داھێنەرێکی نمونەیی بواری شیعەر بووێ بەکۆ بە ئاگایەکی هوشیاری بواریەکانی تری هونەر و رێشگیری گشتیش بووێ. ئەوێک لە زەمینەییەکی دواکەوتووی کێمەگەیی کوردی سێ دەییە دووێمی سەدەیی بیستدا باسی ئەوێ دەکات کە ئاوازو مێسیقای کوردی لە بیتھێڤن ئاشناترین بەرێحێ. مانای وایە ئەو گۆگەرێکی باش و شارەزاییەکی باشی ئاوازەکانی بیتھێڤن بووێ، بێیە ئەو جێرە بەراوردە دەکات و سەرئەنجامیش لەبەرئەوێ رێحێ ئەو پەیوەستە بە زەمینەو مێژوو کەلتووری خێیەوێ بێیە بەرھەمی زەمینەکەیی خێی زیاتر رێحێ پەشێوی هێور دەکاتەوێ ناخی تینووی ئاودەدات و پاراوی دەکات. قسەکەر داوا لە دەروێش دەکات بە ئاوازە کوردیە رەسەنەکانی

رَحي كَڤڤي ئم هَوربكا ته وه. بَگومان ئاشكرايه كه مَسيقا خَركي رَحو قسه كهرى شيعره كesh كه ميزاجى كورده وارى تَكچوووه و بيستنى ئاوازي بَگانه رَحي نامَ كردوووه، ته نيا به ئاوازي رهسهنى كوردى ميزاجى كورده وراى دَته وه بارو رَحي كَڤڤي هَور ده بَته وه.

شاعير له سهر زمانى قسه كهرى ده قه كه وه دوو وَڤهنى ديار به رجهسته ده كات. يه كه ميان وَڤهنى داهَڤنهرَكه له واقيعَكي دواكه وتوودا كه ئه و داهَڤنهره به خَڤسكى و له سهر بنه ماي زيره كى و به هرهى تايبه تى وه كو خاوه ن خوليا يه ك گه يشتوووه ته ئاستى داهَڤنان. به نام دياره له و واقيعه ناجَڤره دا گرنگيه كى ئه وتَ نه به خَڤى و نه به هونه رو ئه ده به كهى نادرَڤت. دووه ميان وَڤهنى كه سَڤكه له ناو ئه و واقيعه دواكه وتووودا كه دياره ئه و واقيعه ده قه كه لَڤى ده دوَڤت واقيعى كورده واريه، كه كاريگهرى كه لتوورى بَگانه كه لَڤره دا باسى مَسيقاو گَڤرانى ده كَڤت ميزاجى ميللى كورده وارى ئه وى قسه كهرى ده قه كهى تَكداووه و سهرئه نجام داوا له و داهَڤنهره ناو واقيعه كهى خَڤى ده كات به و ئاوازه رهسهنانهى كه ئاشنان به رَحي ئه و ميزاجى شَڤواوى كورده وارى ئه و بگَڤڤڤڤڤ ته وه بارى ئاسايى خَڤى و رَحي كَڤڤل و په شَڤوى ئه و هَور بكا ته وه.

له م ده قه دا سهربارى ئه وهى كا تَ باسى تايبه تمه نديبون ده كَڤت ده شَڤ به ئاراستهى دهره وهى ده قه كه جَڤڤڤك له گشتيكردن يان به بابه تيكردن له ئاستى نه گوتراودا ههست پَڤبكرَڤت به تايبه تى له كَڤمه گهى دواكه وتوودا به هاو پَڤگهى داهَڤنهر ههر جَڤره داهَڤنهرَڤك بَڤت رهنگه وه كو ئه وه نه بَڤت كه پَڤويسته و هه مان شَڤوهى ئه و وَڤهنه ته خَڤ و شَڤواوهى مانگه كه له چهوزَڤكى ليخندا ده بينرَڤت. به نام ديسان داهَڤنهر به راورد به كَڤى كَڤمه گه بارَڤكى ده گمهن و تايبه تيه. له پشتى ئم بَڤچوونه شه وه ئم ده قه وه كو ههر ده قَڤكى شيعرى رَمانسى پَڤكهى خود يان زات وه كو تاكه كه س زياتر بهرز ده كاته وه و دهرى ده خات. كه لَڤره دا كَڤى پَڤكهاتهى زمانى و هونه رى ده قه كه پَڤكه وه كارده كهن بَڤ دهرخستنى كه سَڤتى تايبه تى دهر و شَڤ عه بدو_ڤا له ئاست_ڤكى بهرزو ده گمهن دا كه دهرخستنى كه سَڤتى داهَڤنهر_كه، له پا_ڤ ئه وه دا پاسيفكردن رَڤڤى كَڤمه گه و جه ماوه ره له روانگهى بايه خنده انيان به و تاكه ده گمهنه و به بهر هه مه كانى. بَڤگومان له پشتى بهرز كردنه وهى خودو پَڤگهى كه سى دهر و شَڤ عه بدو_ڤاوه ده شَڤ ئا مانج_ڤكى تر راوه ستا بَڤت و ئه رَڤك يان مه به ستى سهره كى ده قه كه ئه وه بَڤت كه ئه و يش له وه دا به رجهسته ده بَڤت كه دهر و شَڤ عه بدو_ڤا ته نيا برىتى بَڤت له ده مامك_ڤك كه گَڤران به كارى هَڤنا بَڤت و له بنه_ڤه تا گَڤران له پشتى وَڤهنى به رجهسته كراوى دهر و شَڤ عه بدو_ڤاوه باسى خَڤى بكات. ته نانه ت سهربارى ئه وهى كه كه سَڤك به ناوى دهر و شَڤ عه بدو_ڤاوه هه بووه و له هه ورا ماندا

ژیاوه و شمشا ځه ن ژهن بووه، دهش ځه مه به ست له و دهر و ځه عه بدو ځه ایه،
 عه بدو ځه ا ځه رانی شاعیر به ځه که وه کو یه که مین داه ځه نهری ځه ناغه که ی
 ځه ی و یه که ځه له داه ځه نهره هره پایه به رزه کانی م ځه ژووی شیعری کوردی،
 که مه ځه گه ی دواکه و تووی کوردی نه نه و ځه پ ځه گه یه ی پ ځه داوه که شایانی بووه
 نه له سهروه ختی ځه ځه شیدا بایه ځه کی نه و ځه به داه ځه نانه که ی دراوه،
 به ځه کو نازاری ځه حیشی دراوه و ماندو کراوه. نه و هی ځه ران به ځه دهر و ځه ش
 عه بدو ځه ای به رجه سته ده کات که له ناو میلله تی نه زان و دواکه و توودا
 ر ځه له داه ځه نانه که ی ناگیر ځه مه به سستی ځه یه تی و باسی ن ځه ش و ژانه
 تایبه تیه کانی ځه ی ده کات وه کو بابه ت ځه کی زاتی و ده که که دهر به ی
 هه سترکردنی ځه رانه به رام بهر به و که مه ځه گه یه ی که ناتوان ځه ت و له وه
 ت ځه ناگات که نه م چ گه وه هر ځه کی پ ځه شکه ش به و کردووه که چی نه و به چاوی
 سووکه وه سهیری ده کات و هیچ بایه ځه کی پ ځه نادات. که واته ده توانین
 به ځه ځه ځه سرباری نه و هی که ده که که زیاتر له بیر ځه که یه که ده وروژ ځه ن ځه و
 ده یدو ځه ن ځه په یوه ست به هونه رو داه ځه نان و ر ځه ی هونه ر له سه ر گو ځه گرو
 بینه رو چ ځه ن ځه تی چ ځه ژوه رگرتن و ناستی وه ځه امدانه وه ی وه رگر، به ځه ام که ی
 بیر ځه که کان به ه ځه ځه ځه پ ځه که وه به ستراون و سه رنه نجام گوزارشت کردن
 له خودی نه م تاکه که سه که له ره دا قسه که ر یان ن اشکراتر به ځه ځه ځه ی خودی
 شاعیر ځه یه تی وه کو داه ځه نهر ځه که نه م ده که سه رباری خستنه ځه ووی بابه تی
 داه ځه نان و کاریگری داه ځه نانی ناو ځه و به ځه گانه یان په یوه ندی نه م و
 نه وان له رووی داه ځه نانه وه، ده رده که و ځه ت که بایه ختی گشتی ده که که له
 رووی ناوهر ځه که یان پرسیارو جیهان بینه وه بایه خدانه به ناوهر ځه کی
 عاتیفی و ویزدان ی. ف ځه رمی ده که که زیاتر له خزمه تی نه م
 ناوهر ځه که دایه و ته نانه ت وشه کانی ش خزمه تی نه م ناوهر ځه که عاتیفیه
 ده که ن و هه ند ځه جار سه رباری بوونی وشه ی کوردی پاراو وشه ی عه ره بی
 به کاره ځه نراوه که زیاتر خزمه ت به و ناوهر ځه که عاتیفیه ده کات وه کو (
 حوزن، عومر، حه سره ت، قه وم، به سیت، عه کس، قه مهر، روفاه، تاج،
 حورمه ت، نوستاد، سحر، نه غمه، مه عیشه ت، لوقمه، زه کا، خیلقه ت،
 مه حکوم، حه رف، صیره، ر ځه ح، میزاج، زه وق،). نه م به ځه جگه له وه ی که
 زمان به گشتی به به رجه سته کردنی نه و ناوهر ځه کی عاتیفیه کار ده کات که
 بوون و پ ځه گه ی خود-زات زیاتر پته و ده کات و ده ریده خات. هه رچه نده
 ده که که به پ ځه چه وان هی ز ځه رینه ی ده که کانی ځه رانه وه که کیمیاگری
 و ځه نه ی ت ځه دا کراوه، نه م ده که له رووی و ځه نه ی شیعریه وه به و ج ځه ره
 ده و ځه مه ند نیه، به ځه ام نه و و ځه نانه ی هه ن نه رکی گوزاشتکردن و
 دهر به ی ځه له خود یان زات یاری ده که ن. به مانایه کی تر ده توانین
 به ځه ځه ځه جیهان بینه نه م ده که شیعریه (دهر و ځه ش عه بدو ځه ا) هه ځه و ځه سستی
 ځه رانی شاعیره سه باره ت به روانین و هه ځه و ځه سستی که مه ځه گه یه کی دوا
 که و تووی په راو ځه زی م ځه ژوو به داه ځه نهر ځه که که ز ځه له پ ځه ش ځه ناغی

مـژوویی کـمه گـه یـه و یـه. کـی دـه رـبـیـن و پـرس و جـیـهـا نـبـیـنی دـه قـه کـه لـه و دـا کـد دـه بـتـه و نـا هـزایـی دـه رـبـیـنی زـاتـکی دـا هـنـره بـ تـه و پـگـه و بـهـایـی کـه کـمه گـه بـه خـی و بـه دـا هـنـا نـه کـه یـی دـه دـات کـه تـه مـش لـه تـا سـتـکی بـه رـزی بـه رـه مـهـنـا نـی شـیـعـریـه تـدا بـه هـمـو و رـه گـه زو پـایـه کـا نـیـه و بـه رـجـه سـتـه کـرا و هـ. کـی رـه گـه زه کـا نـی بـنـیـاد نـای دـه قـه کـه لـه نـا و نـیـشـان و پـکـهـا تـه ی زـمـا نـی لـه و شـه و رـسـتـه و وـنـه ی شـیـعـری و دـه لـا لـات و لـکـچـو و ن و دـو وـا نـه ی دـژو هـا و تـا و ئـی قـاعـی دـه رـو و هـ لـه کـش و بـه حـرو سـه رـو و ئـی قـاعـی نـا و هـ و لـه دـو و بـا رـه بـو و نـه و هـ دـه نـگ و و شـه و بـه رـز بـو و نـه و هـ نـز مـبـو و نـه و ی ئـی قـاع و بـنـیـادی رـسـتـه و پـکـه و هـ گـونـجـا نـد نـی و شـه و وـنـه و دـه لـا لـات. هـمـو و یـان پـکـه و هـ کـار دـه کـن بـ بـه رـه مـهـنـا نـی شـیـعـریـه تـی دـه قـه کـه و بـنـیـاد نـای گـوتـاری شـیـعـری تـه مـ دـه قـه و لـه و شـه و دـه رـخـسـتـنی دـید و تـوانـیـنی شـاعـیر و هـ و وـسـت و هـ سـتـکـرد نـی بـه رـا مـبـه ر بـه بـا بـه تـی سـه رـه کـی دـه قـه کـه کـه لـه دـا رـه دـا رـوا نـیـنی دـا هـنـر کـه بـ خـی کـه لـه پـشـتی دـه مـا مـکـکـه و بـاسـی خـی دـه کـات و لـه پـگـه و نـرخـپـدـا نـی خـی و هـ کـو دـا هـنـر کـد دـه دـو و تـلـه و رـوا نـگـه یـه و هـ کـه چـن لـه کـمه گـه یـه کـی دـوا کـه و تـو و دـا سـه یـری دـه کـر تـ.

ئـی قـاع یـه کـکـه لـه و پـایـا نـه ی کـه لـه بـنـیـادی هـر دـه قـکـی شـیـعـریـدا رـی دـیـار دـه بـیـنـت لـه بـه رـه مـهـنـا نـی گـوتـاری تـسـه تـی کـی دـه ق و بـه رـه مـهـنـا نـی جـیـهـا نـبـیـنی دـه قـدا. پـشـتـر لـه بـا رـه ی ئـی قـاعـی دـه رـه و یـی دـه قـه کـه و دـوا یـن و ا تـه بـنـیـادی گـشـتی دـه قـه کـه و کـش و سـه رـو و... تـاد. تـسـتا سـه رـنـج لـه ئـی قـاعـی نـا و هـ و ی دـه قـه کـه دـه دـه یـن، ئـی قـاعـی نـا و هـ و پـکـد تـلـه دـو و بـا رـه بـو و نـه و ی دـه نـگ و و شـه یـی یـان بـژ هـ یـی و هـا و سـه نـگـی و تـه رـیـبـو و ن - پـا رـا ر- و گـونـجـان. کـه تـه مـا نـه هـمـو و پـکـه و هـ کـار دـه کـن بـ جـونـکـرد نـی دـه ق و بـ بـه رـز کـرد نـه و ی تـا سـتی جـوا نـنـاسـی دـه ق و ا تـه بـه شـد اری دـه کـن لـه بـه رـه مـهـنـا نـی گـوتـاری تـسـه تـی کـی دـه قـدا، تـه مـه بـچـگـه لـه و ی کـه کـار دـه کـن و هـ کـو دـال بـ هـ گـر تـنی مـه دـلـولی جـرا و جـرو بـ بـه رـه مـهـنـا نـی جـیـهـا نـبـیـنی دـه ق.

لـه دـا دـیـنـه سـه ر بـا سـکـرد نـی دـو و Bـا رـه بـو و نـه و ی هـمـان دـه نـگ لـه سـه رـه تـای و شـه دـا کـه تـه و یـش دـه بـت بـه دـو و جـر هـه یـه کـه مـیـان دـو و Bـا رـه بـو و نـه و ی دـه نـگـی نـه بـز و نـه کـه پـی دـه و تـر تـ تـه لـیـتـر هـیـش یـان کـنـس نـانـس. دـو و هـمـیـان بـر یـتـیه لـه دـو و Bـا رـه بـو و نـه و ی دـه نـگـی بـز و نـه لـه سـه رـه تـای و شـه کـا نـی هـمـان دـا کـه پـی دـه و تـر تـ تـس نـانـس. دـو و Bـا رـه بـو و نـه و ی دـه نـگ بـه شـو یـه کـی بـنـه تـی کـا ر یـگـه ر ی دـه نـگـی هـه یـه کـه هـنـد جـار خـشی بـه خـشـه یـان بـ مـه بـه سـتـکی تـایـبـه تـی بـه ر ز دـه Bـتـه و هـ، هـه رـه هـا کـار Dـه کـات بـ ز یـا تـر پـکـه و هـ بـه سـتـنی و شـه کـان و Bـ بـه هـنـکـرد نـی بـنـیـادی دـه ق و Bـ بـه رـز کـرد نـه و ی تـا Sـتی زـمـان و Bـه ر و Bـه رـه سـم یـکـرد نـی کـه تـه و شـ و ا Dـه کـات زـمـانـه کـه زـلـه جـو دـا Bـت کـه دـه شـ تـه و شـ شـتـکی دـگـیر Bـت یـا Bـه

پښتانه وو. هه موو ئه مانه ش کارده کهن بڼه جوان کړدنی ده قه که و بڼه به زیندو وی هڅه شته وهی ئه و بیرځه که یان مانا و ده لاله ته ی که له پشته ئه م دوو باره کړدنا نه وه وه ستا وه.

دوو باره بوونه وهی ده نگی له کڅپله ی یه که مدا باس ده که ین. ده نگی (ش) که ده نگسکي نه بزوځنه، شه ش جار دوو باره بووه ته وه له وشه کانی (شوه، شمشاځ، زهحه متکځش، حه سره تکځش، ئاشیان) بڼه گومان چه ند باره بوونه وهی ئه م ده نگه له رووی مځسیقاوه بایه ځکی گرنگی ده بڼت و هارمځنیا یه ک ده به خڅځت به بنیادی زمانی ده قه که، هه روه ک ئه م ده نگه له وشه ی دهر وځش دا که ناو نیشانی ده قه که یه هه یه و واده بینرځت ده نگی (ش) له ناو نیشانه که وه به سر پانتایی ده قه که دا دابه ش بووه و ئه مه ش ئه و ده لاله ته هه ځکه گرځت که به شځکه له بوونی ئه و که سځه ی که ده قه که لځی ده دوځت چووه ته ناو پځکهاته ی وشه کانه وه و خاځی هاو به شیش له نځوان دهر وځش و شمشاځ دا دیسان هه مان ده نگی (ش) که په یوه ندیه کی عشق ئاسا له نځوان دهر وځش و شمشاځ که یدا هه یه. هه روه ک دوو باره بوونه وهی ده نگی نه بزوځنی (ش) له سهره تای هه ردو و وشه ی (شوه، شمشاځ) دا بریتیه له کڅنسځانس یان ئه لیتره یشن.

هه روه ها له کڅپله ی یه که مدا ده نگی (ب) نځار ها توو که ئه مه ش چه ند باره کړدنه وهی ده نگیه. له دځځی دووهم و چواره میشدا ده نگی (ب) له سهره تای وشه دا دوو باره بوونه وهی واته خاسځتی ئه لیتره یشن یان کڅنسځانس ی هه یه واته دوو باره بوونه وهی ده نگی نه بزوځن له سهره تای وشه دا که ئه ویش له دځځی دووهم دا له وشه کانی (بهسته، بیهم، بڼه) و له دځځی چواره مدا له وشه کانی (بهخت، بلبل، بڼه). ئه وهی جځگای سهرنجه له م ده قه دا دوو باره بوونه وهی وشه یان بڼه ژه که هه ځگری ئه رکی جه خت کړدنه وه و دځنیا یی کړدنه وه بڼت بوونی نیه. به ځام هاوسه نگی وه کو پایه یه کی ئیقاعی ناوه وهی ده قه که بهرچاو ده که وځت بڼه نموونه له کڅپله ی یه که مدا دوا وشه ی دځځی یه که م و سځیم جځرځک له هاوسه نگی هه یه له نځوانیاندا (دهر وځش، حه سره تکځش) که له راستیدا ئه مه جځرځکه له هاو ته ریځی. ئه م دوو وشه یه له رووی مځسیقاوه هاوسه نگ یان ته ریځن ئه گهرچی له رووی ژماره ی بڼه گه وه جیاوازن. هه روه ها له رووی ده لالیه وه هاوسه نگیه کی ته و او له نځوانیاندا هه یه. وشه ی دهر وځش وه کو پځشتریش گوتمان به مانای شوځنکه و توو، ساده، بڼه لانه و دځسز دځت بڼه شځخ به بڼه ئه وهی چاوه ځوانی پا داشتی شځخه که ی بڼت. حه سره تکځش به مانی که سځکی ژیان سهخت و ماندو و دځشکاو و ژیان پڼه له کڅشه دځت که کهس به فریای ناکه وځت و ته نیا له رځگای ئاخ و حسرهت هه ځکه شان هه وه ده توانځت باری گرانی ناخی سووک بکات، هه رچن دهر وځش له ته قسی دهر وځشیدا دنیای بیر ده چځته وه و ده گات حاځته ی بڼه ئاگایی. ئه م دوو کهسه دهر وځش و

حەسره تەكەش لە رووی دەروونیەو هەوتەریبن، ئەمەش لە ئاستەکی
 قوڵتردا دەبێتە هاوسەنگی یان هاوتریبی لە رووی بوون و گەوهەرو
 ماناوە. ئەمە بێجگە لەوێ کە حەسره تەكەش هاوواتایە بێ دەروەش لە
 کاتێکدا کە کەسێتی دەروەش بە مانای بێلانی و پاشکۆ و شوێنکەوتووی
 ئەوێ شەخ یان شوێنکەوتووی پاروێک نان دات، خاسێتی حەسره تەكەشی
 هەیه و بەو پێیە حەسره تەكەش سیفەتی دەروەش و لێرهشەو جێرێک لە
 پەيوەندی هاوسەنگبوون یان هاوتریبی لە نێوانیاندا هەیه. هەروەها
 لە کۆپلەی دوو ماددا هاوسەنگی لە نێوان وشەکانی (سنعەتکار ،
 هوشیار) دا هەیه کە دیسان هاوتریبی نیشان دەدەن. ئەم دوو
 وشەیهش لە رووی مەسقاوێ هاوسەنگ یان تەریبن، لە رووی دەلالیشەو
 هاوسەنگی و تەریبی لە نێوانیاندا هەیه. سنعەتکار کە بە مانای
 پیشەییبوون یان خاوەن پیشە دات خاسێتی کەسێکە کە شارەزاو بە ئاگا
 بێت لە بوارێکدا. هوشیاریش خاسێتی کەسێکی بە ئاگایە. هەمیشە
 هوشیاری دەبێتە بنەما بێ سنعەتکاری کەواتە لێرهشەو پەيوەندیەکی
 هاوسەنگ لە نێوان ئەم دوو وشەیدا هەیه کە پەيوەندی هاوسەنگی
 نێوان بوویەکی ئامادەو ئەو پاشخانە دەوڵەتەیه کە پێویستە بێ
 بوونی، واتە پەيوەندی نێوان سنعەتکاری و هوشیاری کە پەيوەندیەکی
 راستەوانەیه و هەتا هوشیاری بەرز بێت ئاستی سنعەتکاری پێشکەوتوو
 دەبێت واتە هەرچەن لە رووی ماناوە ئەم دوو وشەیه تەریب و
 هاوسەنگن هەروەها لە رووی بنیادی و مەسقاوشەو تەریب و هەسەنگن،
 کەواتە لێرهدا هاوسەنگی و تەریبوونی - پارارێ - بنیادی و مانای -
 دەلالی هەیه کە ئەوێش بەشداری دەکات لە پێکەڵانی ئیقاعی ناوێ
 دەقەکەدا. دووبارە بوونەوێ دەنگی و وشەیی و هاوسەنگی یان
 تەریبوون لە هەر دەقێکی شیعردا بێ جەختکردنەوێ لەسەر مەسقاو
 ئێسەتیک و دەلالات و مانا و پرسکاری دەق.

دووبارەبوونەوێ هەمان دەنگی نەبزوێن کە زیاتر لە سەرەتای وشەدا
 دەبێت و ئەو جێرە دووبارەبوونەوێش بە شێوێکی بنەتێ کاریگەری
 دەنگیی هەیه کە هەندێ جار خەشی بەخشە یان بێ مەبەستێکی تایبەتی
 بەرز دەبێتەو، هەروەها کاردەکات بێ زیاتر پێکەوێ بەستنی وشەکان
 و بێ بەهێزکردنی بنیادی دەق و بێ بەرزکردنەوێ ئاستی زمان و
 بەرهو بە رەسمیکردنی و کە وادەکات زمانەکه زۆر لە جۆرەدا بێت کە
 دەشێ ئەوێش شتێکی دێگیر بێت یا بە پێچەوانەوێ. هەموو ئەمانەش
 کاردەکەن بێ جوانکردنی دەقەکو بێ بە زیندووی هێشتنەوێ ئەو
 بیرێکە یان مانا و دەلالەتێ کە لە پشتهی ئەم دووبارەکردنەوێ
 وەستاوێ.